

Høringsnotat budsjettføring Stortingets transportkomite 2026-budjettet

Norges museumsforbund representerer hele bredden av museer i Norge uavhengig av finansieringskilde og departemental tilknytning. Samferdselsdepartementet har budsjettansvar for Norsk jernbanemuseum og Norsk vegmuseum. Jernbanemuseet forvalter også midler til museumsbaner som er knyttet til Museumsforbundets medlemmer som får sin driftsstøtte fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Samferdselsdepartementet har tidligere også hatt ansvar for Kystverksmusea, som en del av sitt sektoransvar, før det ble flyttet til Nærings- og fiskeridepartementet.

Manglende synlighet i budsjettet

Driftstilskuddene til Norsk vegmuseum og Norsk jernbanemuseum er innlemmet i tilskuddene til Vegdirektoratet og Jernbanedirektoratet. Det er av den grunn vanskelig å si noe om hvor gode rammer disse museene vil få for sin drift i 2026 og om de blir kompensert for pris- og lønnsvekst på en måte som gjør det mulig å sikre en god drift med rom for videre utvikling. Den tekstlige omtalen sier noe om arbeidet i museene og rollen deres, men gir begrenset innsikt i departementets tenkning rundt dette ansvaret. Museumsforbundet mener dette er en uheldig praksis som også gjør sektoransvaret Samferdselsdepartementet har for å ivareta egen kulturarv lite synlig. Praksisen skiller seg ut fra den synligheten som Forsvarshistorisk museum har fått i Forsvarsdepartementets budsjettproposisjon for 2026. Der legges det også vekt på å sette tydelige mål om å videreutvikle arbeidet med bevaring, formidling og forskning samt god og forsvarlig drift.

Denne usynliggjøringen gjelder også Kystverksmusea, som er et nettverkssamarbeid bestående av Lindesnes fyrmuseum, Jærmuseet, Viti, Museum Nord og Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark. Hovedmålet er å ivareta den maritime kulturarven. Kystverksmusea skal dokumentere og formidle etatens historie i tråd med departementets mål om at Kystverkets kulturarv skal være grunnlag for kunnskap opplevelse og verdiskaping. I fjorårets komitehøring påpekte vi at det heller ikke for 2025 ble gitt noen kompensasjon for pris – og lønnsvekst.

I budsjettforslaget for 2026 er Kystverksmusea bare tydeliggjort i et lite avsnitt om kystkultur på side 151 i budsjettproposisjonen. Dette beskriver oppdraget nevnt over. Det fremgår i budsjettforslaget at det settes av «om lag 17 mill. kroner til kystkultur», men det er ikke klart hva dette betyr i praksis. Det er positivt at det i forslaget til budsjett 2026 igjen angis en sum, men det fremgår ikke hvor stor bevilgning som skal avsettes til de ulike museene som inngår i Kystverksmusea. Denne uklarheten gir ikke Kystverksmusea god trygghet for at de settes i stand til å fullføre oppdraget, snarere en opplevelse av å bli en mulig salderingspost i Kystverkets budsjett.

Museumsbanene

Vi viser til notat om opptrappingsplan for museumsbanene som Museumsforbundet har sendt i samarbeid med Kulturvernforbundet og Nasjonalt nettverk for museumsbanene.

Det er i forslaget til budsjett 2026 avsatt 42,4 mill. kroner til Museumsbanene. Det er et påslag på 3,6 % i forhold til 2025-bevilgningen. Museumsforbundet mener dette må

oppfattes som et nytt hvileår for Museumsbanene. Den gode økningen som kom fra 2023 til 2024, og var en god start på oppfølgingen av «Plan for historisk togmateriell», men er ikke fulgt opp i senere budsjetter. Vårt innspill er at dette økes med 7,6 mill. kroner til 50 mill. kroner for 2026, men at en langsiktig strategi er å øke tilskuddet til 70 mill. kroner. Da vil det komme på nivå med tilskuddet for fartøyvernsektoren.

Museumsforbundet vil igjen understreke at museumsbanene står overfor betydelige utfordringer i årene som kommer. Klimaendringer bidrar til at forfall og etterslep i vedlikeholdet øker både på infrastruktur og materiell. Kostnadene for museumsbanene har økt betraktelig de siste årene. Tresviller har for eksempel har enn prisøkning på mellom 30-50 %. Behovet for videre styrking av tilgjengelige midler til vedlikehold og faglig utvikling må følges opp fremover. I tillegg må de tilpasses museumsbanenes behov. Det er viktig at de statlige midlene får best mulig effekt i ivaretagelsen og formidlingen av jernbanens viktige kulturminner. Dette er også viktig for å opprettholde det frivillige arbeidet ved museumsbanens og med dette den immaterielle kunnskapen knyttet til drift og bevaring av kulturmiljøene.

Vi minner om at økningen i tilskudd skal møtes med tilsvarende beløp i egeninnsats eller egenkapital fra de tilskuddsmottakerne. Både museumsbanene og frivilligheten har betydelige utfordringer med å rekruttere kompetanse i sine virksomheter, men det er viktig at den immaterielle kunnskapen videreføres fremover. I dette arbeidet er både de frivillige og de museumsansatte viktige kulturbærere for den immaterielle kunnskapen knyttet til vedlikehold og drift av jernbanens teknologiske systemer.

I både Museumsmeldingen og Kulturmiljømeldingen er det tydelig formulerte ønsker om økt samarbeid mellom museene på tvers av departementsgrensene. For å sikre en kvalitetsmessig solid og profesjonell museumsutvikling innen hele samferdselssektoren, oppfordrer Museumsforbundet til at det på departementalt nivå holdes god kontakt for å sikre hele fagområdet slik både Kulturmiljømeldingen og Museumsmeldingen understreker. Siden etatsmuseet for Kystverket er overført til Fiskeri- og Næringsdepartementet er et stort kapittel innen samferdsel nå underlagt annet departement med et helt annet fokus. Det er etter vårt syn viktig at museene som er organisert under Samferdselsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet samt øvrige departementer følger de samme standarder for profesjonell museumsdrift som det øvrige museumslandskapet. Museumsforbundet mener departementene bør se på sine underliggende etaters praksis og sikre at museene gis rammevilkår og styringsmuligheter som setter dem i stand til å være likeverdige museumspartnere i museumslandskapet.